

Dr Mihajlo Gikić
Poljoprivredni fakultet Zagreb

UVJETI PROIZVODNJE CRVENE DJETELINE U SFRJ JUGOSLAVIJI

UVOD

Crvena djetelina je vrlo značajna višegodišnja oranična krmna kultura i iza lucerne ima najveći proizvodni potencijal. U SFR Jugoslaviji zauzima 2,96% oraničnih površina. Površine su se povećale u 1966. godini za 7,18% u odnosu na 10-godišnji prosjek (1956—1965. god.), dok je kod lucerne bilo znatno veće povećanje. Značenje crvene djeteline nije se umanjilo, a u sjeverozapadnim krajevima je dominantna krmna kultura.

Proširenje crvene djeteline u pojedinim krajevima je u prvom redu vezano na humidnu klimu, i u krajevima s kraćom vegetacijom, ona ostaje najvažnija krmna kultura.

Humidni krajevi odgovaraju crvenoj djetelini za proizvodnju zelene mase, odnosno sijena, ali se kod ovih uvjeta ne mogu postići visoki prirodni sjemeni.

ZASTUPLJENOST CRVENE DJETELINE U SFR JUGOSLAVIJI

Krmno bilje na oranicama je zauzimalo u 10-godišnjem prosjeku (1956—1965. god.) 695.000 ha tj. 9,08% oraničnih površina, a u 1966. godini su se površine povećale na 813.000 ha i zauzimale su 10,74%. Povećanje površina pod krmnim biljem na oranicama od 118.000 ha je povišenje za 16,98% u odnosu na višegodišnji prosjek.

Proširenje po kulturama krmnog bilja je bilo različito. Površine pod crvenom djetelinom su se povećale u 1966. godini za 7,18% u odnosu na 10-godišnji prosjek, dok je kod lucerne bilo povećanje za 40,55%. Pod ostalim krmnim biljem je bilo neznatno povećanje površina, za 0,86%.

Povećanjem površina pod crvenom djetelinom u 1966. godini za 15.000 povišio se postotak udjela crvene djeteline na oranicama SFRJ od 2,73% na 2,96%. Najviše je crvena djetelina rasprostranjena u Hrvatskoj sa 79.100 ha (35,31%), zatim na brežuljkastim područjima uže Srbije sa 77.900 ha (34,78%), u sjevernim predjelima Bosne i Hercegovine u područjima sliva rijeke Save sa 34.500 ha (15,40%) i u Sloveniji sa 26.800 ha (11,96%).

Graf. 1

KRMNO BILJE NA ORANICAMA U SFRJ ZA
1956-1965 i 1966.g. U 000 HEKTARA

Die Futterpflanzen auf den Ackerflächen
in SFRJ für 1956-1965 und 1966 in 000 ha

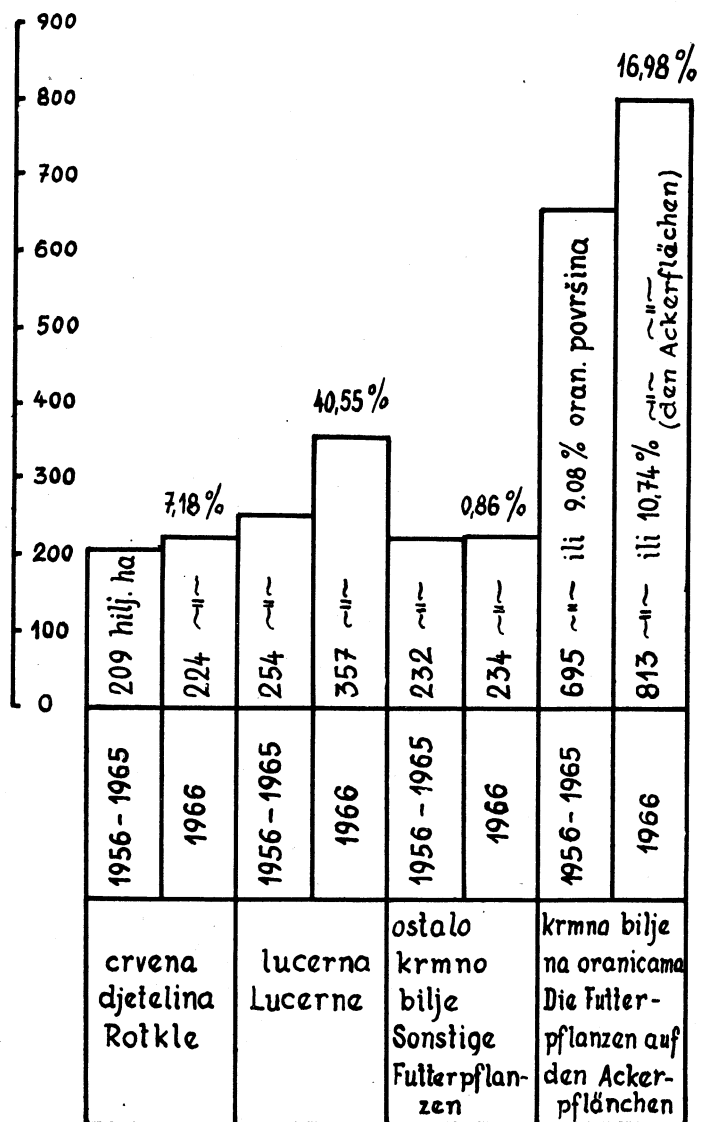

Tabela 1 — Površine pod crvenom djetelinom po Republikama i odnos prema oraničnim površinama za 1956—1965. i 1966. godine

Republike	Površine crv. djet. u ha				% oraničnih površina			
	1956—1965.		1966.		1956—1965.		1966.	
	ha	ha	%	%	1000 ha	%	1000 ha	%
SFRJ	209000	100	224000	100	7650	2,73	7560	2,96
Slovenija	28600	11,77	26800	11,96	297	8,28	286	9,37
Hrvatska	75900	36,32	79100	35,31	1590	4,77	1590	4,97
B i H	23600	11,29	34500	15,40	1210	1,95	1180	2,92
Crna Gora	135	0,06	200	0,09	66	0,20	62	0,30
Makedonija	805	0,39	870	0,39	615	0,13	592	0,15
Srbija — svega	83600	40,00	82400	36,79	3870	2,16	3860	2,13
Uža Srbija	75600	36,17	77900	34,78	1988	3,80	1967	3,94
Vojvodina	7200	3,44	3700	1,65	1590	0,45	1580	0,23
Kosovo i Metohija	800	0,38	800	0,36	292	0,27	304	0,26

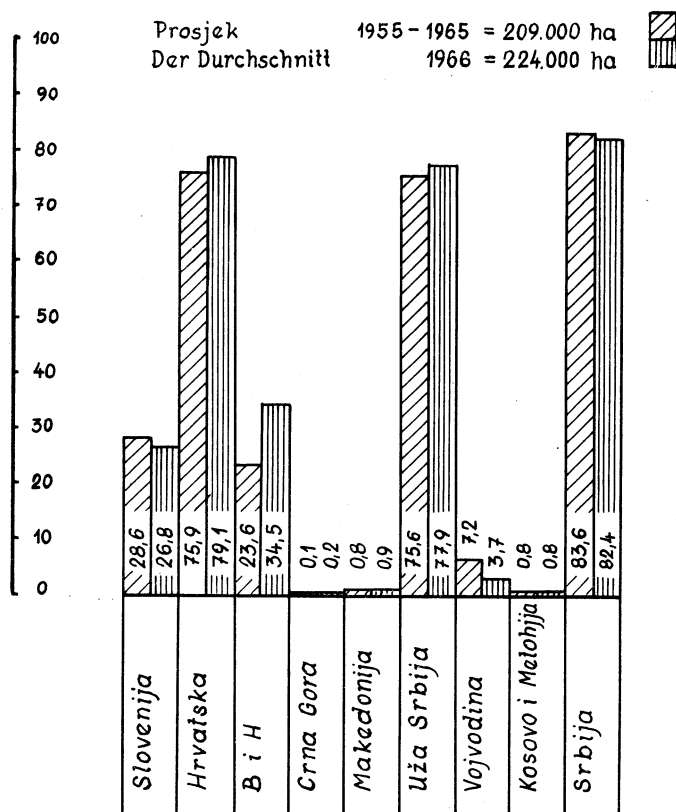
Najveće povećanje površina pod crvenom djetelinom u 1966. godini u usporedbi sa 10-godišnjim prosjekom je bilo u Bosni i Hercegovini s 10.900 ha tj. od 11,29% na 15,40% površina pod crvenom djetelinom SFRJ, zatim u Hrvatskoj — 3.200 ha, užoj Srbiji — 2.300 ha i Sloveniji — 2.200 ha.

Budući da crvenoj djetelini bolje odgovaraju humidnija područja, dominantna je krmna kultura na oranicama u zapadnim predjelima Jugoslavije i brežuljkastim terenima uže Srbije i zato je najviše zastupana u Sloveniji sa 9,37%, Hrvatskoj 4,97%, užoj Srbiji 3,94% i Bosni i Hercegovini sa 2,92% oraničnih površina.

Graf. 2

POVRŠINE POD CRV. DJETELINOM U 000 HA
PO REPUBLIKAMA

Die Niederflächen unter der Rotklee in
000 ha nach der Republiken

Graf. 2 — Površine pod crvenom djetelinom u 000 ha

U Hrvatskoj je crvena djetelina po zasijanim površinama najviše zastupljena u bivšim općinama Osijek (26,11%), Bjelovar (22,10%), Karlovac (16,52%), Zagreb (12,82%) i Sisak (12,14%).

Međutim, udio crvene djeteline na oraničnim površinama je najveći na bivšim općinama Zagreb (8,01%), Karlovac (7,05%), Sisak (6,54%), Bjelovar (6,38%) i Varaždin (4,63%).

Tabela 2 — Površine pod crvenom djetelinom u SR Hrvatskoj i odnos prema oraničnim površinama za 1966. godinu

Bivše općine	Površine crvene djeteline		% oraničnih površina	
	ha	%	ha	%
U k u p n o	79.178	100,00	1.598.584	4,95
Pula	2.572	3,25	64.549	3,98
Rijeka	916	1,16	16.628	0,55
Split	636	0,80	129.044	0,49
Karlovac	13.081	16,52	185.571	7,05
Sisak	9.611	12,14	146.969	6,54
Zagreb	10.150	12,82	126.759	8,01
Varaždin	4.042	5,10	87.265	4,63
Bjelovar	17.500	22,10	274.402	6,38
Osijek	20.670	26,11	567.397	3,64

Prelazom iz humidne u semiaridnu i aridnu klimu, površine pod crvenom djetelinom se smanjuju, tako da je na bivšoj općini Osijek zastupljena s 3,64% oraničnih površina i to većinom u zapadnoj Slavoniji (Sl. Požega — 6,22%, Nova Gradiška — 5,33%, Podravska Slatina — 4,86%, Đakovo — 4,48%, Orahovica — 4,22% i Našice 4,11% oraničnih površina.

ZAKLJUČAK

Nakon analize statističkih podataka za 10-godišnji prosjek (1956—1965. god.) i 1966. godine o rasprostranjenosti crvene djeteline u SFR Jugoslaviji, može se zaključiti slijedeće:

1. Crvena djetelina kao višegodišnja oranična krmna kultura, iza lucerne, ima najveći proizvodni potencijal, a u SFR Jugoslaviji je zauzimala u 1966. godini 2,96% oraničnih površina.

2. Proširenje crvene djeteline u pojedinim krajevima je u prvom redu vezano na humidnu klimu, i u sjevedozapadnim našim krajevima je dominantna krmna kultura.

3. Površine pod crvenom djetelinom u 1966. godini povisile su se za 15.000 ha tj. za 7,18% u odnosu na višegodišnji prosjek (1956—1965. god.) i time se povisio postotak udjela crvene djeteline na oraničnim površinama u SFRJ od 2,73% na 2,96%.

4. Najviše je crvena djetelina rasprostranjena u Hrvatskoj sa 79.000 ha (35,31%), zatim na brežuljkastim područjima uže Srbije sa 77.900 ha (34,75%), u sjevernim predjelima Bosne i Hercegovine, u područjima sliva rijeke Save sa 34.500 ha (15,40%) i Sloveniji sa 26.800 ha (11,96%).

5. Najviše je crvena djetelina zasijana u Sloveniji sa 9,37%, Hrvatskoj — 4,47%, užoj Srbiji — 3,94% i Bosni i Hercegovini — 2,92% oraničnih površina.

6. U Hrvatskoj je po zasijanim površinama najviše zastupljena u bivšim općinama Osijek (26,11%), Bjelovar (22,10%), Karlovac (16,52%), Zagreb (12,82%) i Sisak (12,14%).

7. Udio crvene djeteline na oraničnim površinama bio je najveći na bivšim općinama Zagreb (8,01%), Karlovac (7,05%), Sisak (6,54%), Bjelovar (6,38%) i Varaždin (4,63%).

8. Prelazom iz humidne u semiaridnu i aridnu klimu, površine pod crvenom djetelinom se smanjuju, tako da je na bivšoj općini Osijek zastupljena s 3,64% oraničnih površina, i to većinom u zapadnoj Slavoniji.

Značaj crvene djeteline nije se umanjio, jer u krajevima s humidnom klimom, s kraćom vegetacijom, i s povećanom kiselošću tla, ostaje najvažnija krmna kultura.

Dr. Mihajlo Gikić
Poljoprivredni fakultet Zagreb

BEDINGUNGEN DER ROTKLEEBAU IN JUGOSLAVIEN

Zusammenfassung

Nach der Zerlegung der statistischen Angaben für 10-jährigen Durchschnitt (1956—1965) und 1966, über die Ausbreitung der Rotklee in Jugoslawien, kann man folgendes beschliessen:

1. Die Rotklee wie mehrjährige Ackerfutterkultur, nach der Luzerne, hat am grösstes bezeugungspotential, und im Jugoslawien hat im Jahre 1966. — 2,96% der Ackerflächen umgefasst.

2. Die Ausbreitung der Rotklee in einzelnen Gegenden ist in ersten Linie an feuchtes Klima verbunden, und in unseren nordwestlichen Gegenden ist die dominante Futterkultur.

3. Die Niederflächen unter der Rotklee haben sich im Jahre 1966. für 15.000 ha d. h. für 7,18% erhöht im Verhältnis zu dem mehrjährigen Durchschnitt (1956—1965) und damit hat sich das Prozent des Rotkleeanteils in Niederflächen in SFRJ von 2,73% auf 2,96% erhöht.

4. Die Rotklee ist meistens in Croatien mit 79.000 ha (35,31%) verbreitet, danauch auf den hügeligen eGbiere der engeren Serbien mit 77.900 ha (34,75%), in den Nordgebiete des Bosnien und Herzegowina, in den Gebieten des Zusammenflüssen des Flusses Sava mit 34.500 ha (15,40%) und in Slowenien mit 26.800 ha (11,96%).

5. Die Rotklee ist in Slowenien mit 9,37%, in Croatien mit 4,47% in engeren Serbien mit 3,94% und in Bosnien und Herzegowina mit 2,92% der Ackerflächen vertreten.

6. In Croatien, nach der gesäeten Niederflächen, ist der Rotklee am meistens in vormaligen Gemeinden Osijek (26,11%), Bjelovar (22,10%), Karlovac (16,52%), Zagreb (12,82%) und Sisak (12,14%) vertreten.

7. Der grösste Rotkleeanteil auf den Ackerflächen war in vormaligen Gemeinden Zagreb (8,01%), Karlovac (7,05%), Sisak (6,54%), Bjelovar (6,38%) und Varaždin (4,63%).

8. Mit dem Übergang aus feuchte in halbtrockene und trockene Klima, die Niederflächen unter der Rotklee sich vermindern sodass sie auf der vormalige Gemeinde Osijek mit 3,64% vertret ist, und das meistens in West Slawonien.

Die Bedeutung der Rotklee hat sich nicht vermindert, weil in den Gebeite mit der feuchte Klima, mit der kürzeren Vegetation und mit der verstärkten Bodensäure bleibt sie die wichtigste Futterkultur.

LITERATURA

1. Čížek, J.: Krmno bilje. Zagreb, 119—127, 1964.
2. Gikić, M.: Utjecaj sortnih osobina na produktivnost crvene djeteline. Agronomski glasnik br. 10. Zagreb, 1967.
3. Jugo, B., Kovačević, P., Kurtagić, M. i dr.: Ekološki uvjeti poljoprivredne proizvodnje istočne Slavonije i Baranje. Poljoprivredni nakladni zavod, Zagreb, 1953.
4. Savezni zavod za statistiku: Statistički godišnjak SFRJ (SGJ 1956—1966). Beograd, 1956—1966.
5. Statistički pregled SRH: Statistički pregled za općine SRH. Zagreb, 1967.
6. Šoštarić-Pisačić, K.: Rotkleebau in Jugoslawien, Mitt. Deutsch. Landw. Ges. 20. 1957.
7. Šoštarić-Pisačić, K.: Višegodišnje kulture Trifolium-vrste. Zagreb, 1967.